

Polona i Polona Typo jako pomoc dla bibliotekarza

Polona to największa biblioteka cyfrowa w Polsce. To też ogromne źródło informacji i bezpłatnych, dostępnych od ręki materiałów: książek, czasopism, map, nut, fotografii, grafik, druków ulotnych. Funkcjonalność Polony to także specjalne narzędzie Polona Typo – można dzięki niemu stworzyć niecodzienne projekty graficzne.

BARBARA MARIA MORAWIEC

W zbiorach Polony znajduje się już ponad 1 mln 715 tys. różnorodnych obiektów cyfrowych pochodzących ze skarbca i magazynów Biblioteki Narodowej. Część zbiorów Polony zebrano w 74 intrygujące, nie raz niecodzienne kolekcje cyfrowe (polona.pl/search/collections), np.: „Precz z mięsożerstwem”, „Wydawnictwa konspiracyjne”, „Skarby kartografii”, „Rękopisy cerkiewne”, „Pierwsze/Najstarsze”, „Kucharz doskonały”, „Elementarze”, „Foldery turystyczne” czy „Jak ułożyć psa?”.

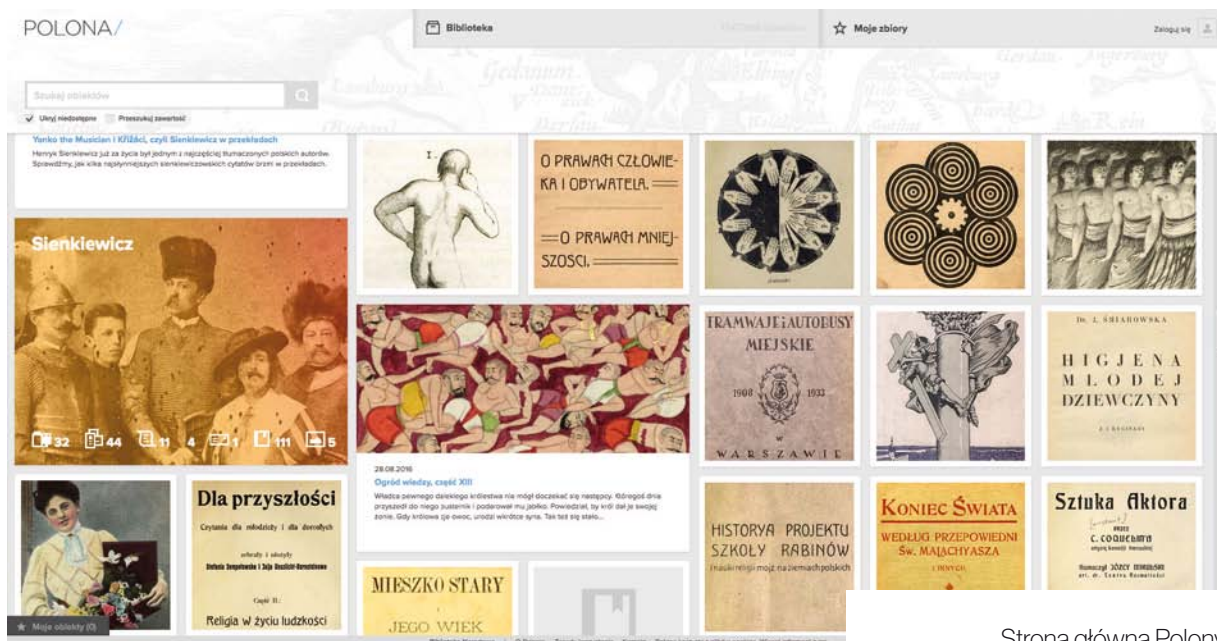
Nie zabrakło też spuścizny znanych postaci w kolekcjach: „Jan Kochanowski”, „Stefan Żeromski”, „Maria Konopnicka”, „Shakespeare 450”, „Norwid”, „Biblioteka Boya”, „Mikołaj Rej” i wielu innych.

Portal Polony można nazwać nie tylko biblioteką cyfrową, lecz także porównać go do idei mediów społecznościowych. Funkcjonalność Polony łączy dobrze znane i przyjazne użytkownikom serwisy:

- **Google** z możliwością łatwego wyszukiwania zbiorów,

przeszukiwania ich treści i filtrowania wyników;

- **Pinteresta/Instagrama** prezentującego zbiory w przejrzysty sposób w układzie kafelkowym;
- **Facebooka**, dzięki któremu można podzielić się znaleziskami i ważnymi informacjami ze znajomymi, a także komentować;
- **BookLikes** z możliwością dostosowania pracy z tekstem (notatki, zakładki, wirtualne półki i inne).

Zdjęcie: Polona.pl

Strona główna Polony

DLACZEGO WARTO SKORZYSTAĆ Z POLONY?

Z jednego prostego powodu – zbiory (książki i pojedyncze strony, czasopisma, pocztówki, mapy, fotografie, grafiki, rysunki, rękopisy itd.) tu udostępniane znajdują się w domenie publicznej. Oznacza to, że można je bezpłatnie pobierać i wykorzystać w różnych celach, np. do stworzenia plakatu z okazji Roku Josepha Conrada, zamieszczenia interesującego zdjęcia na Instagramie biblioteki, przygotowania wirtualnej wystawy pocztówek na stronie internetowej biblioteki, a nawet stworzenia gifa (ruchomej krótkotrwałej animacji). Możliwości jest wiele, bo zbiory Polony stale się powiększają (około tysiąca obiektów dziennie). W ciągu następnych trzech lat Polona ma wzbogacić swoje zasoby o milion obiektów cyfrowych, których zbiory ze względu na wyjątkową wartość i znaczenie są zaliczane do Narodowego Zasobu Bibliotecznego.

Zbiory dostępne w Polsce znajdują się w domenie publicznej, a więc wolno je zwielokrotnić, zmieniać i rozpowszechnić oraz wykonywać utwór (nawet w celach komercyjnych), bez konieczności pytania o zgodę.

Więcej o Polonie, jej funkcjonalnościach i sposobie korzystania

z niej można przeczytać w bezpłatnym e-booku „POLONA. Skarbiec Biblioteki Narodowej. Przewodnik po nowej Cyfrowej Bibliotece Narodowej”, dostępnym na lustrbiblioteki.pl.

BLOG POLONY

Na specjalnym blogu (blog.polona.pl) znaleźć można subiektywny przegląd najciekawszych zbiorów cyfrowych Polony. Blog jest również doskonałym źródłem inspiracji (mimo że nie był aktualizowany od kilku miesięcy). Publikowane są tu ciekawostki o charakterze humorystycznym oraz inne teksty i prace plastyczne. Wszystko to zostało uporządkowane w przejrzyste kategorie, np.: fauna i flora, literatura, sztuka, kulinaria, 18+, podróże i inne. Treści zawarte na blogu można rozpowszechnić, przetwarzać, kopiować, cytować (o ile nie zaznaczono inaczej). Trzeba podać ich źródło i autora oraz wykorzystaną licencję.

POLONA TYPO

Narzędziem ściśle związanym z Cyfrową Biblioteką Narodową jest Polona Typo (typo.polona.pl). To aplikacja, dzięki której można tworzyć swoje „typo”, czyli napisy z tysięcy liter zaczerpniętych z książek, pla-

katów i map powstałych na przestrzeni przeszło sześciu wieków polskiej historii. Strona jest dostępna także w języku angielskim. Typo można używać na takich samych zasadach jak zbiorów z Polony.

Możliwości zastosowania w bibliotekach Polony Typo jest bardzo dużo: od projektów graficznych (ulotki, plakaty), poprzez infografikę biblioteczną, po tablice informacyjne. Sporo bibliotek wykorzystuje Polonę Typo do swoich grafik publikowanych w internecie (media społecznościowe, strona WWW).

NOWE MOŻLIWOŚCI

Biblioteka Narodowa zapowiedziała wprowadzenie (w 2019 r.) usługi Polona w Chmurze dla bibliotek w ramach jednej z e-usług dostępnych w projekcie „E-usługa OMNIS” (bn.org.pl/omnis/o-projekcie). Umożliwi to przechowywanie zbiorów cyfrowych w repozytorium BN oraz bezpłatne tworzenie, zarządzanie i publikowanie kolekcji cyfrowych w Polsce z zachowaniem tożsamości.

Polona jest wartą polecenia wirtualną wizytówką polskiego bibliotekarstwa oraz inicjatorem zmian w procesie digitalizacji, udostępniania zbiorów cyfrowych i długoterminowej archiwizacji.

Zajęcie: typo.polona.pl

Ekran powitalny Polona Typo

- 1 Wejdź na stronę typo.polona.pl lub wpisz w wyszukiwarce hasło „Polona Typo”.
- 2 Na stronie powitalnej kliknij przycisk „Stwórz swoje Typo”.
- 3 Na kolejnym ekranie zostaniesz poproszony o wpisanie swojego tekstu w pole „Twój tekst” (ograniczenie wpisywanego tekstu to 35 znaków). Tekst automatycznie wprowadzany jest wersalikami. Potwierdź tekst przyciskiem „Stwórz swoje Typo”.

STWÓRZ SWOJE **TYPO**

- System przetwarza dane, a następnie aplikacja przenosi użytkownika do ekranu z podglądem tekstu. W tym momencie można eksperymentować ze swoim projektem. Można:
 - 1 zmieniać kroje pism (przycisk strzałki „Reload”);
 - 2 rozrzuścić litery napisu, przesuwać litery względem osi (przycisk kwadratu „Awkwardness”).
Opcje te są dostępne u dołu ekranu.
 - 3 W prawym górnym rogu znajduje się przycisk „Ustawienia”. Po jego kliknięciu pojawi się boczne menu. Można tu:
 - zmienić kolor tła;
 - wybrać lata z zakresu 1350-1940 (litery w typie będą pochodziły z publikacji wydanych w wybranym okresie);
 - wybrać kategorię publikacji (dzięki tej opcji litery do typu będą pochodzić tylko z: książek, plakatów i ulotek, gazet i magazynów, manuskryptów);
 - dodać podpis (warto tu wpisać imię i nazwisko autora hasła lub nazwę biblioteki).
 - 4 Po dostosowaniu ustawień i ostatecznym wyborze typu kliknij przycisk „Podziel się” znajdujący się w prawym dolnym rogu. Zostaniesz przeniesiony do ekranu „Share” (dzielenia się). W tym momencie możesz:
 - zapisać typy jako: animację gif (rozmiar 800x450 px), zdjęcie na tapetę (1920x1080 px), obraz do druku (3200x1800 px), zdjęcie okładkowe Facebooka (850x315 px);
 - podzielić się typem ze znajomymi za pomocą: wiadomości e-mail, udostępnienia projektu/ linku na Facebooku lub Twitterze;
 - skopiować link bezpośrednio z paska adresu strony WWW w przeglądarce.
 - 5 Możesz stworzyć kolejne typy – nie ma ograniczeń.

Zdjęcie: typopolona.pl

Ustawienia Polona Typo

- Tworząc typy, zawsze masz bieżący podgląd zmian. Możesz też wrócić do poprzedniego ekranu (wtedy stworzone już typy nie zostaną zapisane). Typy zapisywane są domyślnie w formacie JPG lub GIF.
- Jeśli chcesz stworzyć dłuższy napis, powtórz czynność tyle razy, ile będzie trzeba (np. przy tworzeniu cytatu), a następnie połącz otrzymane grafiki w całość.
- Powyższą instrukcję możesz także wykorzystać na zajęciach z czytelnikami.

BARBARA MARIA MORAWIEC

